

VIRKSOMHEDERNES FINANSIERINGSMULIGHEDER

**– EN TEMPERATURMÅLING
MED FOKUS PÅ SMV'ERNE**

FORORD

I takt med det økonomiske opsving i dansk økonomi gennem de seneste fem år har bankerne konsolideret sig og gradvist lempet deres kreditstandarder over for virksomhederne. Samtidig er renterne i Danmark fulgt med de europæiske renter ned til et historisk lavt niveau. Det har styrket finansieringsmulighederne for danske virksomheder, hvilket bekræftes af et panel af DI's medlemsvirksomheder, hvor et klart flertal i 2018 oplevede gode finansieringsmuligheder.

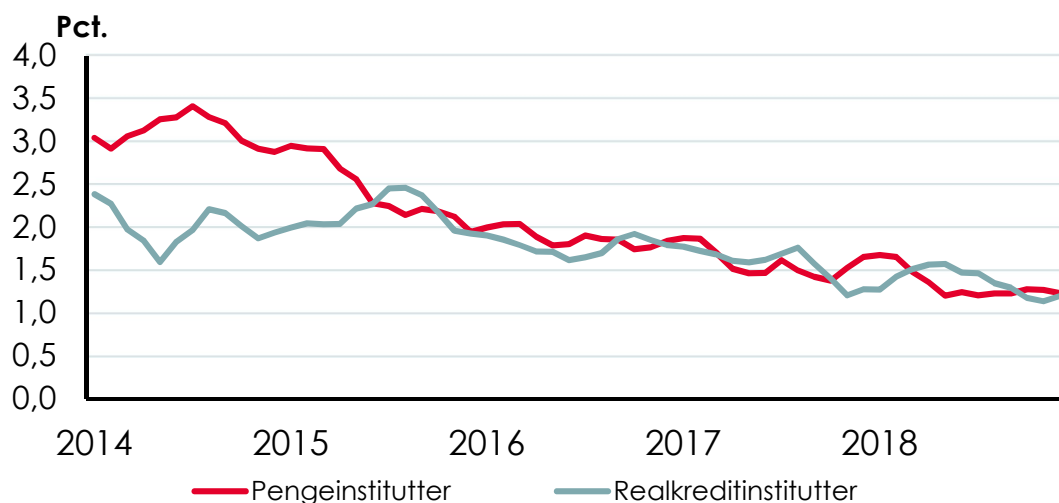
Et nærmere kig i tallene viser, at rentefaldet har været særligt udtalt på mindre lån, hvilket kommer især de små og mellemstore virksomheder (SMV'er) til gode. Samtidig har bankernes lempelser i kreditstandarderne over de senere år været omtrent lige store for de mindre som de større virksomheder. DI's panelundersøgelse bekræfter da også, at både små, mellemstore og store virksomheder har oplevet en klar bedring i finansieringsklimaet, siden opsvinget satte ind.

Tallene viser dog også, at selvom de mindste virksomheder også oplever bedre finansieringsmuligheder, er det gennemsnitlige niveau klart mindre end for de større virksomheder. Det hænger sandsynligvis sammen med, at der blandt de mindste virksomheder er flere, der har problemer med at dokumentere den soliditet og lønsomhed, der skal til, for at virksomheden er kreditværdig.

Erhvervsvirksomhedernes renteudgifter er faldet markant

Renterne er over de seneste år faldet til historisk lave niveauer. Det gælder også de effektive renter på nye virksomhedslån, jf. figur 1. Her er renten faldet fra ca. 3 pct. for et virksomhedslån i bankerne i 2014 til et niveau omkring 1¼ pct. igennem andet halvår 2018. I december 2018 var den effektive rente på virksomhedslån 1,2 pct. Også for realkreditinstitutternes lån til erhverv er renten faldet; hvor det svingede omkring 2 pct. (inkl. bidrag) i 2014, har niveauet i 2018 ligget i lejet 1-1,5 pct., med en aftagende tendens gennem andet halvår, hvor den sluttede på 1,2 pct. i december 2018.

Figur 1: Renten på nye erhvervslån på historisk lavt niveau

*Note: Effektive rentesatser for nye virksomhedslån, 3 mdr. glidende gennemsnit. I opgørelsen er der set bort fra lån baseret på repo-forretninger, jf. boks A. Seneste observationer er december 2018.
Kilde: Finans Danmark på baggrund af Nationalbankens rentestatistik.*

Det lave renteniveau for erhvervsudlån afspejler blandt andet ECB's meget lempelige pengepolitik, der slår igennem i Danmark som følge af fastkurspolitikken. Desuden er konkurrencen mellem bankerne taget til i takt med, at de har konsolideret sig i årene efter krisen og har oparbejdet et betydeligt indlånsoverskud. Det har medvirket til, at virksomhederne oplever markant lavere renter end for blot få år siden, når de skal låne penge i banken.

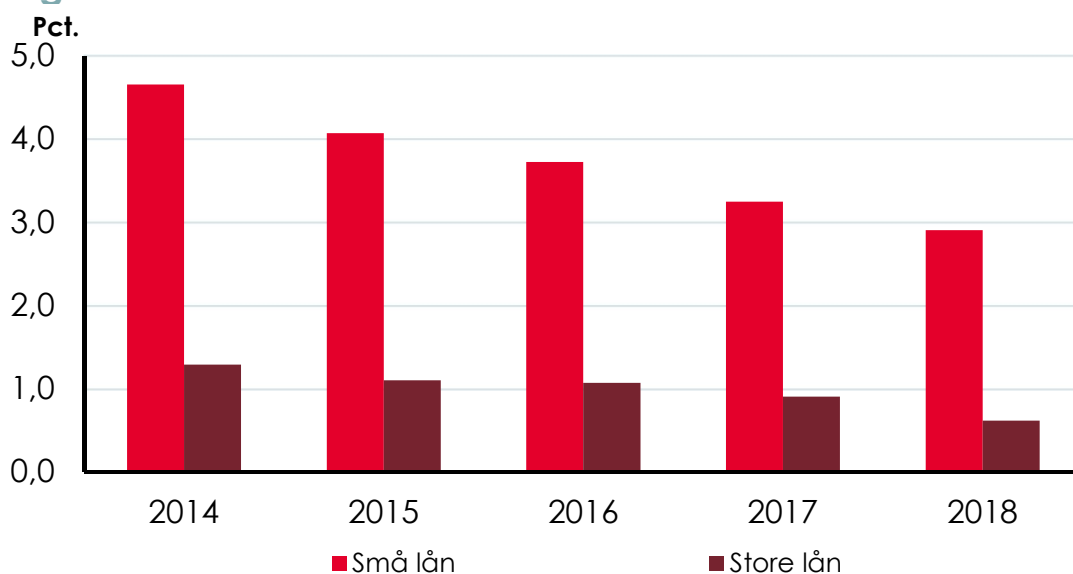
Bankernes udlånsrente til en virksomhed varierer med den risiko, der er forbundet med det konkrete udlån. Det kan give væsentlige forskelle i de renter, forskellige virksomheder oplever at kunne låne til i banken. Det betyder også, at mindre virksomheder umiddelbart kan opleve et andet – som oftest højere – renteniveau end store virksomheder.

I de tilgængelige opgørelser af renter skelnes der ikke mellem store og små erhvervs kunder. Men vi kan opdele renten på erhvervsudlån efter lånets størrelse (jf. boks B). Med det udgangspunkt, at de små lån er typiske for mindre virksomheder, mens store lån i hovedreglen er relevant for større virksomheder, kan vi dermed få et bedre billede af udviklingen i renter, som små og mellemstore virksomheder kan låne til, ved at følge udviklingen i renten på små lån.

For de **små lån** var renten gennemsnitligt 4,7 pct. i 2014, og den er faldet støt og mærkbart siden: I 2018 er var det gennemsnitlige renteniveau 2,9 pct., jf. figur 2. Renten på **store lån** til virksomhederne er også faldet i perioden. I 2014 var renteniveauet 1,3 pct., hvor det i 2018 var 0,6 procent.

Renten er således faldet mere på små end på store lån: Hvor renten på et lille lån var 3,4 pct.-point højere end på et stort lån i 2014, var forskellen i 2018 indsnævret til 2,3 pct.-point. De seneste års rentefald har dermed været særligt gunstige for virksomheder med små lån, når vi opgør det i renteudgifter pr. lånt krone.

Figur 2. Bankernes udlånsrenter til virksomheder er faldet

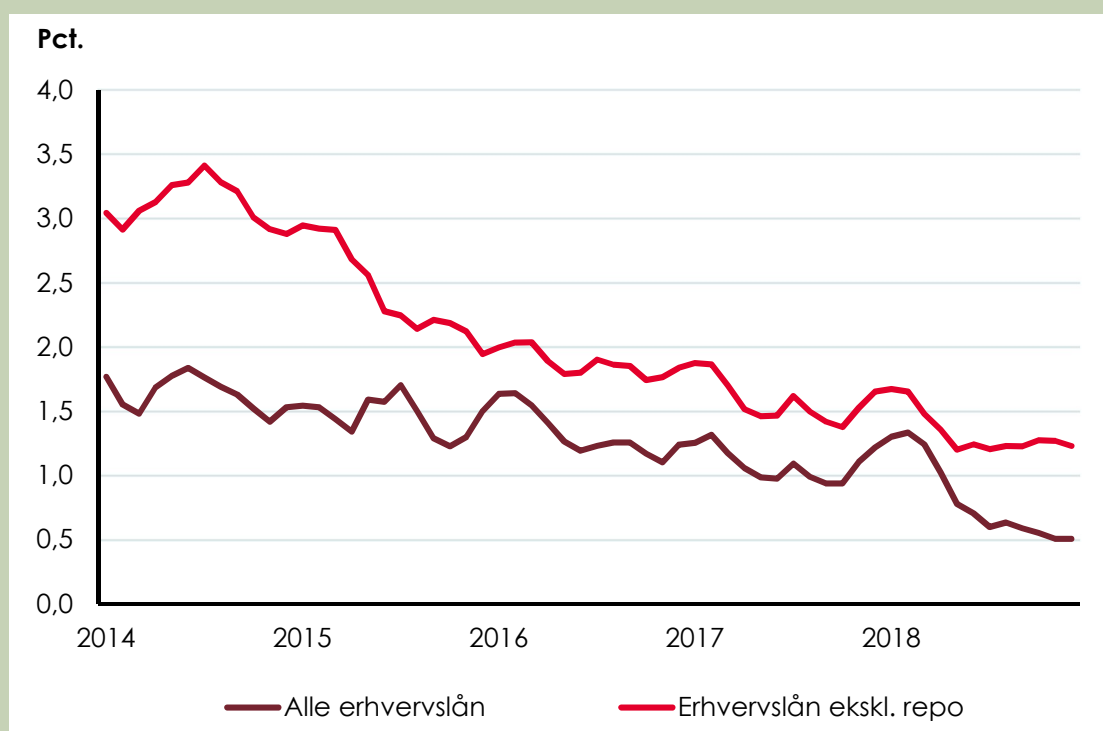
Note: Renten dækker nyudlån og er et gennemsnit over 12 måneder. Seneste observationer er december 2018.. Store hhv. små lån er over hhv. under over 7,5 mio. kr.

Kilde: Finans Danmark på baggrund af Nationalbankens MFI-statistik

Boks A: Renterne på virksomhedernes lån afhænger blandt andet af sikkerhedsstillelser

Virksomhederne stiller ved de fleste erhvervsudlån med pant og sikkerheder, hvilket påvirker den rente, der skal betales. En særlig mulighed for at stille med sikkerhed især på lån med kort løbetid er en såkaldt repo-forretning i forbindelse med erhvervsudlånet. En repo-forretning er et lån udstedt med sikkerhed i værdipapirer. Den høje sikkerhed gør, at renten på lån med en bagvedliggende repo-forretning er mindre end renten på øvrige udlån, jf. figur A1.

Figur 1a. Udlån med repo-forretning har lavere rente

Note: Rentebetalingen for "alle erhvervs lån" viser den samlede betaling både med og uden repo-forretninger. "Erhvervs lån ekskl. repo" viser virksomhedernes rentebetaling, når virksomheder ikke stiller andre aktiver som sikkerhed for lånet. Data er udelukkende fra virksomheder i selskabsform jf. Nationalbankens definitioner.

Kilde: Finans Danmarks beregninger på baggrund af Nationalbankens rentestatistik.

Da denne analyse har et særligt sigte på finansieringsmulighederne for de små og mellemstore virksomheder, fokuserer vi her på udlån uden repo-forretninger under den antagelse, at de er mere dækkende for almindelige erhvervsudlån til SMV-segmentet.

Boks B: Små og store lån

Nationalbankens offentliggør månedligt pengeinstitutternes renter på nye forretninger til erhvervsudlån opdelt på forskellige lånestørrelser samt sikkerheder.

Lånene til virksomheder (ikke-finansielle selskaber) inddeles størrelsesmæssigt i kategorierne under 2 mio. kr., mellem 2 og 7,5 mio. kr. samt over 7,5 mio. kr. De store lån defineres i notatet, som lån over 7,5 mio. kr., men de små lån er alle lån under 7,5 mio. kr. Det svarer til, hvad Nationalbanken typisk anvender i deres udgivelser.

Rentestatistikken omfatter ikke personligt ejede virksomheder i husholdningssektoren, som altså ikke indgår i denne analyse.

Kreditpolitikken er blevet lempet løbende siden 2014

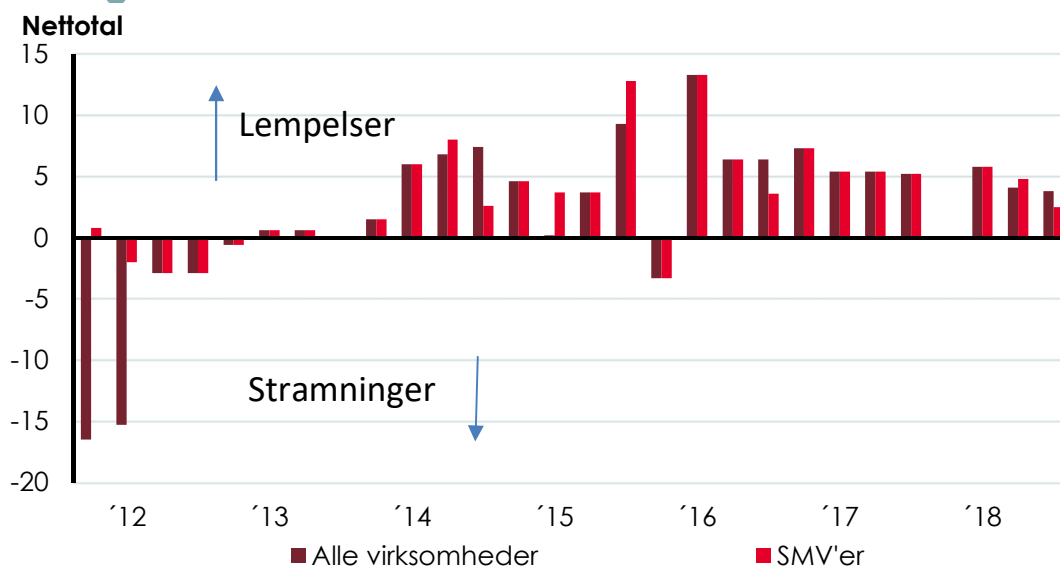
Selv om renten på erhvervsudlån naturligvis er central, er den ikke det eneste forhold, der bestemmer virksomhedernes finansieringsmuligheder. Mere generelt er mulighederne bestemt af bankernes kreditpolitik, hvor også risikovilligheden og samspillet mellem virksomhedens forretning og den generelle økonomiske situation indgår.

Nationalbanken spørger hvert kvartal bankerne, om de har strammet eller lempet kreditpolitikken såvel over for virksomhederne generelt som over for SMV'erne specifikt.

Siden 2014 har bankerne oplyst, at de løbende har lempet i kreditpolitikken, jf. figur 3. Som en af de væsentligste årsager peger bankerne på udtalt konkurrence med de øvrige banker. Den lange periode med lempelser skal ses i sammenhæng med, at bankerne strammede kreditpolitikken markant under og umiddelbart efter, at den finansielle krise toppede. Hertil kommer, at bankerne siden da har konsolideret sig og opbygget et betydeligt indlånsoverskud. Endelig spiller det også ind, at den generelle økonomiske fremgang har styrket virksomhedernes forretningsmuligheder, hvilket reducerer de økonomiske risici og giver grundlag for en lempeligere kreditpolitik.

De små og mellemstore virksomheder har nydt godt af de samme lempelser i bankernes kreditstandarder, som de store virksomheder. Det fremgår af, at bankerne har indberettet samme lempelser for SMV-segmentet som for virksomhederne generelt, jf. figur 3.

Figur 3. Bankernes kreditstandarder er lempet over for både små og store virksomheder

Note: Et positivt netttotal indikerer, at kreditstandarden er lempet. Nettotallet udtrykker ændring i kreditpolitikken i forhold til kvartalet før, hvor tallene er vægtet med bankernes størrelse.

Kilde: Finans Danmark på baggrund af Nationalbankens udlånsundersøgelse til og med 4. kvartal 2018.

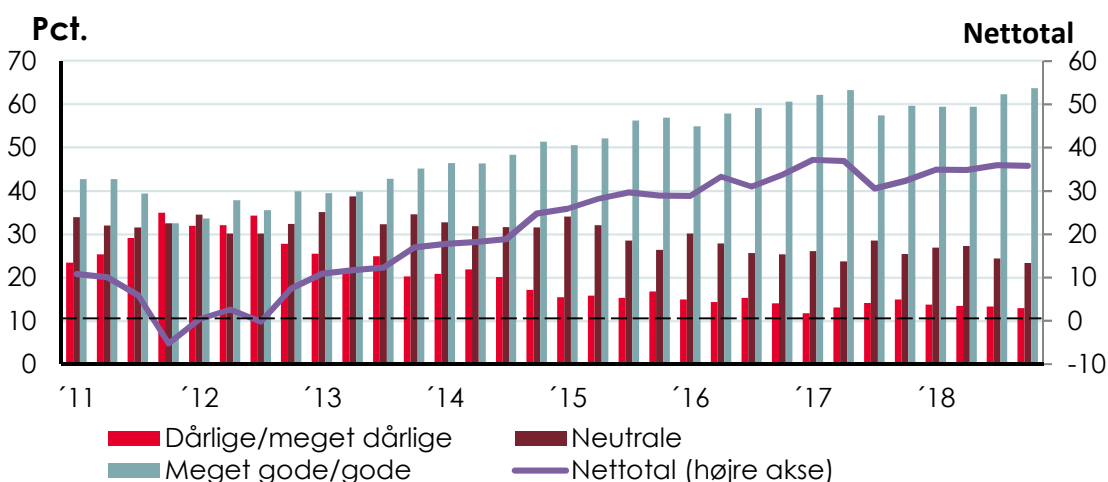
Virksomhederne ser positivt på finansieringsklimaet

Virksomhederne oplever også selv, at deres finansieringsmuligheder er forbedret under de senere års opsving i dansk økonomi. Det fremgår af opgørelser fra Dansk Industri, som siden 2012 har spurgt et panel på knap 500 af deres medlemsvirksomheder, hvordan de vurderer mulighederne for at skaffe adgang til finansiering.

Ifølge DI's virksomhedspanel oplever virksomhederne således, at finansieringsklimaet løbende er forbedret siden 2012, hvor niveauet ramte bunden. I 2017 oplevede godt tre ud af fem virksomheder, at adgangen til finansiering var god, mens kun en ud af omtrent syv virksomheder oplevede dårlig adgang til finansiering. Og virksomhedernes finansieringsmuligheder er fortsat på omtrent samme gode niveau i 2018. Det fremgår af Dansk Industris virksomhedspanel, jf. figur 4.

Figur 4. Virksomhederne: Finansieringsklimaet styrket under opsvinget

Hvordan oplever din virksomhed mulighederne for at skaffe adgang til finansiering med hensyn til mængde og pris?

Note: Nettotallet er beregnet ved at tildele virksomhedernes vurdering af finansieringssituationen værdi mellem -1 og 1. Meget god/dårlig tildeles værdien 1/-1 og god/dårlig tildeles værdien 0,5/-0,5. Neutral tildeles værdien 0.
Kilde: DI's virksomhedspanel til og med 4. kvartal 2018.

Deler vi virksomhederne op efter størrelse (målt ved antal ansatte), gælder det både for de små, mellemstore og store virksomheder, at finansieringsklimaet er bedret markant, siden det økonomiske opsving satte ind i 2013, jf. figur 5. I modsætning til situationen i 2012-13, har et vægtet flertal af virksomheder i alle størrelser, inklusive de mindste (1-20 ansatte), i de seneste år oplevet finansieringsmulighederne som positive.

DI's undersøgelse afslører samtidig, at der blandt de store og mellemstore virksomheder er flere, som oplever gunstige finansieringsmuligheder, end blandt de små virksomheder. Denne forskel gjaldt både i kølvandet på den finansielle krise og under de senere års vedvarende opsving.

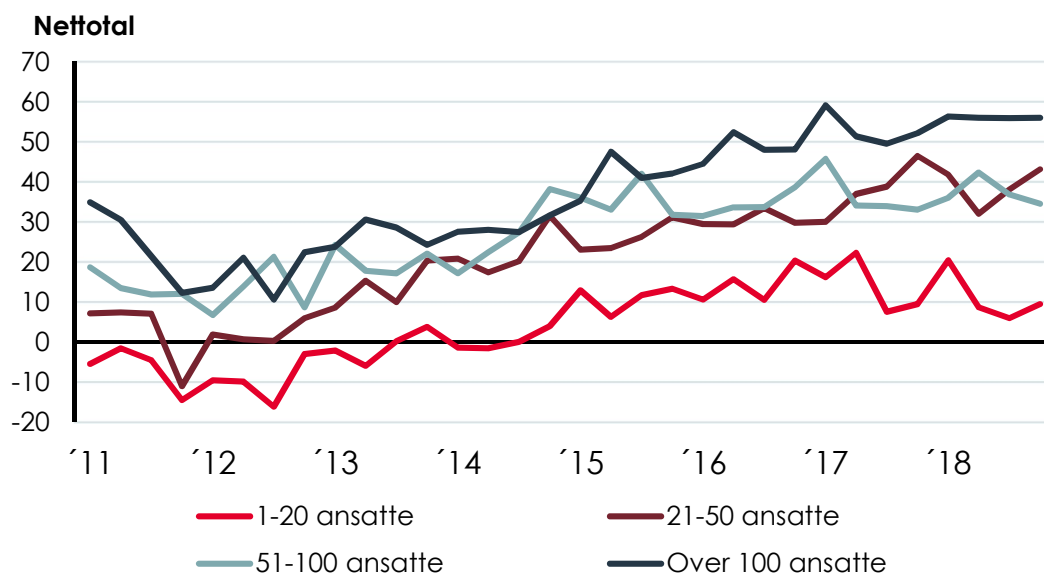
Når de mindste virksomheder har en generel tendens til at opleve mindre gunstige finansieringsmuligheder, hænger det naturligt sammen med, at vi i dette segment finder flere, der ikke kan påvise stærke nøgletal over for deres bank. En stærk *track record* på virksomhedens nøgletal underbygger dens kreditværdighed og styrker dens muligheder og vilkår for at få lån. Det er en indbygget del af en sund og robust kreditpolitik.

Denne sammenhæng mellem virksomhedens nøgletal og dens mulighed for at få lån er blandt andet påvist i en analyse, Finans Danmark udarbejdede i 2017 på baggrund af Danmarks Statistiks spørgeundersøgelse af 2.000 små og mellemstore virksomheders adgang til

finansiering i 2014.¹ Undersøgelsen påviste således, at virksomheder i SMV-segmentet med en stærk soliditet og en god lønsomhed havde klart bedre muligheder for at opnå lån i banken. Nationalbanken har i flere analyser fundet tilsvarende sammenhænge.²

Figur 5. Virksomhederne: Finansieringsklima bedret for alle virksomhedsstørrelser gennem opsvinget

Hvordan oplever din virksomhed mulighederne for at skaffe adgang til finansiering med hensyn til mængde og pris?

Note: Virksomhedernes svar er opdelt på antallet af ansatte. Se i øvrigt figur 4.

Kilde: DI's virksomhedspanel til og med 3. kvartal 2018.

¹ Finans Danmarks analyse "Hvilke virksomheder får ja i banken", november 2017 (<http://www.finansdanmark.dk/18129.aspx>)

² "Kreditgivning i et lavrentemiljø", Kvartalsoversigt 2. kv. 2016, Danmarks Nationalbank, samt referencer deri.